

3. Všimněte si dobře všech zrádců a spolupracovníků Němců, i když nyní se maskují za sebevětší vlastence. V okamžiku převratu musí být všichni zajištěni, aby nemohli škodit výstavbě nového života. Oni to vědí a proto se snaží zahladit stopy svých činů, proto můžete-li, sbírejte již nyní důkazy o jejich vině. Po vyšetření budou předáni k potrestání příslušnému soudu. Ale pozor, aby nebylo ublíženo dobrým lidem, nařčeným nevinně, z hlouposti nebo ze msty.

4. Je důležité, aby nyní, v posledních dnech německého panství, kdy v jejich celém válečném hospodářství panuje zmatek, byl tento ještě zvyšován. Ztěžujte jejich plány na naše zničení vytvářením chaosu v dopravě jejich zpráv a telefonních rozhovorů a podobnými drobnými sabotážemi. Jakmile však dojde k převratu, musí poštovní provoz probíhat co nejlépe, potom budeme sloužit vlasti a národu.

5. Promyslete si všechny možnosti, jež přicházejí pro případ převratu v úvahu a vykonajte potřebné přípravy. A to nejen u pošty, ale i v jiných podnicích, továrnách, úřadech, všude, kde máte jakoukoliv možnost aktivně zasáhnout do průběhu událostí. Pamatujte také, že všechny národní majetek bude potom patřit nám všem a že proto všechno drancování bude potrestáno. Přičiňme se všichni, aby průběh kritických dnů byl co nejhladší, aby se sice pomstily a napravily zločiny na nás napáchané, ale aby nebylo obětí zbytečných, aby dlouhé utrpení války přineslo nám lepší, spravedlivější život.

Sláva našim osvoboditelům, kteří nám přinášejí vítězství!

Čest památce padlých spolubojovníků!

ÚNV-P

AÚD KSČ Praha. 1945/838. Cykl.

[201]

1945, 1. duben. Slovensko. — Příspěvek příslušníka 1. československého armádního sboru v SSSR do ankety časopisu „Za svobodné Československo“ „Jaká má být naše republika“.¹

Odstranit oporu okupantů.

Mám na mysli jen to, aby příští pokolení našich národů nemusela prožívat to, co bylo souzeno naší generaci, a proto myslím, že:

1. V republice musí vládnout ten, který pro stát i národ udělá všechno a který nikdy nezklame — t. j. národ, lid. K tomu je cesta: Zlikvidovat soukromé vlastnění nad monopoly, kartely, trusty a dát je pod kontrolu lidu. Vyvlastnit banky a velkostatky, právě tak i velkopodniky,

¹ Dne 13. března 1945 zahájil ústřední deník 1. čs. sboru v SSSR „Za svobodné Československo“ anketu o tom, jaká má být osvobozená republika a nová čs. armáda. Uvedl ji slovy: „Bojujeme za novou, lepší, lidovou, důsledně demokratickou, sociálně a hospodářsky spravedlivou republiku... A dnes je čas říci čestně a otevřeně slovo vojáka o tom, jak si stavbu nové republiky představuješ ty. Jaká má být republika, aby její občané žili svobodně, rovnoprávně, šťastně, hmotně zajištěně, bez strachu před zítřkem; aby oba naše národy v republice žily jako rovný s rovným; aby republika žila v míru, ale na strážní svobody, všech demokratických svobod, za které bojuješ; aby náš boj a bratrství, bojem utužené, aby prolitá námi krev, aby oběti našich padlých kamarádů přinesly všem plody toho úsilí, které jsme vynaložili. Tvoříme novou armádu. Armádu, která vyrostla v boji a která bude mít za úkol stát na strážní znovudobyté svobody a samostatnosti, aby se již nikdy neopakoval rok 1938. Armádu, která má bránit pokoj a štěstí lidu, neochvějně stát ve službách lidu, z něhož vyrostla a v pokračování své osvobozené tradice a bratrství s Rudou armádou-Osvoboditelkou, být štítem národa, pokroku a míru. Řekni své slovo: JAKÁ MÁ BÝT NAŠE REPUBLIKA? JAKÁ MÁ BÝT ČS. ARMÁDA?“ (Za svobodné Československo, 13. 3. 1945, čís. 68.)

Vbrzku se sešly desítky a stovky odpovědí, z nichž některé časopis od 20. března do 4. dubna postupně otiskoval. Ankety se zúčastnili jak prostí vojáci, tak i důstojníci.

Skupina 11 vojáků a poddůstojníků prohlásila: „Prajeme si:

1. aby nová republika, kterou vydobývá za cenu nejvyšší a najdražší, bola naozaj demokratická, nielen na papieri, ale aj v skutočnosti..

2. aby medzi našimi slovanskými národmi existovala v každom ohľade úplná rovnoprávnosť.

poněvadž v kritických dnech Mnichova a hlavně pak během okupace se ukázalo, že semeniš-
tům a hlavní oporou okupantů byli právě tito „zlatí pánové“, úhlavní nepřátelé lidu.

2. Máme-li být silným státem, jest zapotřebí, aby byl zjednan skutečně spravedlivý a pocti-
vý poměr mezi Čechy a Slováky.

3. Aby byli vystěhováni Němci a přesídleni do Německa.

4. Abychom pěstovali v našich národech myšlenku moderní slovanské vzájemnosti, neboť
spojené slovanské národy pod vedením mocného SSSR jsou neporazitelné.

A armáda?

Jaký jest národ, taková jest armáda.

Armáda musí býti plně vědoma toho, že jen důsledná demokratisace ji učiní skutečným mi-
láčkem národa, že národ si bude své armády vážit, bude-li přesvědčen, že armáda je vycho-
vána a vedena k tomu, aby národu sloužila a bránila práva vydobytá svobodným lidem, v li-
dovém demokratickém státě.

por. Bejkovský

Za svobodné Československo, 1. 4. 1945, čís. 86.

3. aby republika bola zaistená tak, aby nasledujúce pokolenia nemusely toľko pretrpieť, čo my. Dať ľudu republiky také životné podmienky a vychovávať ľudí tak, aby vedeli, čo bránia, keby sa predsa stalo, že nás potom napadne akýsi nový Hitler, aby mali taký duch a také presvedčenie, aby v boji, keď treba, smelo a kľudne i životy svoje položili.

Armádu chceme takú, aby bola demokratická, jednotná a disciplinovaná, ako jeden nezlomný celok, ktorý dosiahneme tým, že vojaci nebudú podceňovaní a zanedbávaní. Chceme, aby armáda bola vychovaná v takom duchu, že sa nefakne žiadnej prekážky a pôjde nezlomne a s pevnou vôľou vždy a kedykoľvek, aj keď treba životy položiť.“ (Za svobodné Československo, 22. 3. 1945, čís. 76).

Vojín Ch. žádal: „Bojujem za to, aby nová republika mala základy, postavené z vôle ľudu. Treba, aby robotník a roľník mal nielen právo na prácu, ale aj právo na slušnú odmenu za svoj výkon a právo na oddych. Chcem, aby bolo u nás zavedené bezplatné vyučovanie na všetkých školách, aby si každý, aj chudobný človek, mohol poslať deti do školy a aby tieto deti sa mohli rozvíjať podľa ich schopnosti“ (tamtéž).

Volyňská Češka svob. S. F. na otázky odpoveděla: „My, kteří jsme v Československé republice ještě nežili, si přejeme, aby každý poctivý a věrný český vlastenec měl stejná práva a povinnosti nehledě na národnost, rasu a náboženství. Přejeme si, aby u zeleného stolu seděli ne fabrikanti a velkostatkáři, nýbrž prostý a poctivý lid. Učme se u velikého Sovětského svazu. Pak povedeme naši republiku poctivě a spravedlivě.“ (Za svobodné Československo, 24. 3. 1945, čís. 78).

Poručík A. M. žádal, aby nová republika byla:

„1. Vybudována na nejtěsnější spolupráci jak na poli politickém, hospodářském i kulturním s naším nejuv-
nějším a nejmocnějším spojencem, Sovětským svazem.

2. Zbavena všech zrádců, kolaborantů a reakčních živlů, nehledě na to, jaké jsou národnosti. Státní aparát musí být očištěn od lidí, kteří spolupracovali s Němci nebo Maďary. Musí být nahrazen lidmi, kteří zůstali věrni národu i v nejtěžších chvílích.

3. Úplnou rovnoprávnost všech občanů republiky bez ohledu na jejich sociální původ.

4. Umožnit přístup do středních a vyšších škol všem vrstvám lidu. Jen tak dáme možnost vyniknout talentům, které se nemohly projevit, protože jejich otec neměl plný měšec.

5. Úplnou pozemkovou reformu. Zlikvidování majetků všech grófů a velkostatkářů a rozdělit jejich půdu pracujícím lidu.

6. Zestátnění továren a minerálních bohatství naší republiky“ (Za svobodné Československo, 25. 3. 1945, čís. 79.)

Podobný požadavek měla i čtyřčlenná skupina vojáků a poddůstojníků, kteří kromě rychlého, přísného a spravedlivého potrestání zrádců a kolaborantů žádali: „1. Treba previesť agrárnu reformu tak, aby vládli zemou tí, ktorí na nej pracujú. Nesmie byť veľkostatkárov, monopolistov. Zoštatniť lesy, doly, peňažné ústavy a veľkopodniky, ale ani v menších podnikoch nech nemôže rozhodovať majiteľ bez závodného výboru. Tak raz navždy treba znemožniť, aby hrstka veľmožov mohla pomocou kapitálu ovládať celý národ, všetky pracujúce vrstvy. Pracujúcim zaisťujú právo na prácu, na bezplatné vzdelanie, na oddych, na bezplatné liečenie a zaistenú starobu. Rovnoprávnosť žien, ochranu matiek. Rovnoprávnosť slovanských národov v Československej republike. Tesná spolupráca a bratstvo s SSSR a ostatnými slobodumilujúcimi národmi. 2. Armáda v novej ČSR nesmie byť slepým nástrojom, ale politicky uvedomelou armádou pre ľud, z ktorého sa skladá ... musí byť budovaná dôsledne demokraticky ...“ (tamtéž, 28. 3. 1945, čís. 82.)

Anketa přicházela v pravý čas. Zájem příslušníků 1. čs. sboru v SSSR byl v této době upřen k jednání politických představitelů domácího a zahraničního odboje o budoucím uspořádání republiky (viz dokumenty čís. 127 až 138). Komunisté tento zájem vystihli a tak ještě dříve, než se političtí zástupci dohodli, vyslovili se k otázkám budoucího vývoje republiky českoslovenští vojáci, kteří podpořili politickou linii KSČ. (Blíže viz J. Šnobl, Svědectví o velikém boji, str. 207—218.)